

Polskie doświadczenia w zakresie przesiewowych badań słuchu w ostatnich 20 latach

W okresie tym badania przesiewowe słuchu w Polsce dotyczyły dwóch populacji dzieci:

- noworodków i niemowląt
- dzieci w wieku szkolnym

W mniejszej skali prowadzono również badania dzieci w wieku przedszkolnym.

Bardzo ważną rolę w tworzeniu podwalin pod programy badań przesiewowych – opracowywaniu metod, procedur i urzędzeń do badań przesiewowych słuchu oraz popularyzacji idei badań przesiewowych u dzieci w różnym wieku – odegrały działania koordynowane i realizowane przez zespół Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu, we współpracy z licznymi ośrodkami w całym kraju. W ostatnich 10 latach należy podkreślić również ważną rolę Fundacji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy we wdrażaniu do praktyki klinicznej i finansowaniu programu powszechnych badań przesiewowych słuchu u noworodków. Dzięki tym wszystkim działaniom Polska znajduje się obecnie w czołówce światowej krajów, które realizują programy badań przesiewowych słuchu u dzieci w różnym wieku.

■ | Badania przesiewowe słuchu u noworodków

1992–1995

W okresie tym, pod kierownictwem prof. Marii Góralówniej, we współpracy z zespołem prof. H. Skarżyńskiego, realizowano w kilku szpitalach położniczych w Warszawie program badań przesiewowych słuchu u noworodków z grupy ryzyka. Programem objęto ponad 35 000 dzieci.

1995–2000

W latach **1995–1998**, pod kierownictwem prof. H. Skarżyńskiego, realizowano grant zamawiany przez Ministra Zdrowia pt.: „Opracowanie ujednoliconego programu badań przesiewowych noworodków pod kątem występowania wad słuchu”. W ramach programu opracowano metody i procedury badań przesiewowych słuchu u noworodków a także modele badań przesiewowych – powszechny oraz przeznaczony dla noworodków z grupy ryzyka. W programie uczestniczyło 70 ośrodków z całego kraju. W sumie podczas realizacji naukowego grantu różnymi modelami badań przesiewowych objęto prawie 15 000 dzieci. Opracowano projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia dotyczący badań przesiewowych słuchu u noworodków. W roku 1998 realizatorzy grantu otrzymali nagrodę zespołową Ministra Zdrowia I stopnia.

W latach **1996–1998** Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu uczestniczył w europejskim programie „European Concerted Action AHEAD” (*Advancement of Hearing Assessment Methods and Devices*), którego celem było wypracowanie wspólnego europejskiego stanowiska dotyczącego badań przesiewowych słuchu u noworodków. W roku **1998** został podpisany w Mediolanie Europejski Konsensus dotyczący powszechnych badań przesiewowych słuchu u noworodków na naszym kontynencie, którego sygnatariuszem ze strony polskiej był prof. H. Skarżyński.

W latach **1998–2001** w ramach Rządowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Integracji ze Społeczeństwem, finansowanego przez PFRON, w którym wzięło udział kilkadziesiąt ośrodków z całego kraju, upowszechniano i wdrażano badania przesiewowe słuchu. Stworzono również zaplecze diagnostyczne, lecznicze i rehabilitacyjne. W ramach badań koordynowanych przez Instytut, w których uczestniczyło 70 ośrodków, przebadano ponad 60 000 noworodków i niemowląt.

2001–2011

W **styczniu 2001 r.**, w ramach IX Finału, Fundacja „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy” zebrała pieniądze na wdrożenie programu powszechnych badań przesiewowych słuchu u noworodków. Z zebranych środków

zakupiono sprzęt do badań i niezbędne akcesoria oraz przeszkolono personel z ośrodków neonatologicznych. W ramach programu, który jest finansowany przez Fundację, działa kilkadziesiąt ośrodków referencyjnych II stopnia oraz kilkanaście ośrodków referencyjnych III stopnia. Ośrodki te wyposażono w sprzęt diagnostyczny. Odsetek noworodków, u których wykrywa się wrodzone zaburzenia słuchu, wynosi ok. 1,2%.

■ ■ **Badania przesiewowe słuchu u dzieci w wieku szkolnym**

1999

Zespół Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu, we współpracy z *Brigham Young University* w Provo (Utah, USA) oraz zespołem z Uniwersytetu im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, przeprowadził badania przesiewowe słuchu w wylosowanych 82 szkołach z różnych regionów kraju na grupie ok. 6 000 dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Wykazały one, że u co 5 dziecka w wieku 6–19 lat występują różnego rodzaju problemy związane ze słuchem.

2000–2006

W ramach różnych programów realizowanych przez Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu we współpracy z kilkudziesięcioma ośrodkami z całego kraju promowana była idea oraz w coraz większym zakresie podejmowano prowadzenie badań przesiewowych w odniesieniu do różnych grup i populacji dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Między innymi Instytut koordynował:

- a. Program Ministra Zdrowia pt.: „Program Opieki nad Osobami z Uszkodzeniami Słuchu w Polsce”.
- b. Program Mazowieckiej Regionalnej Kasy Chorych poświęcony wczesnemu wykrywaniu wad słuchu u dzieci w różnym wieku oraz analizie kosztów leczenia uszkodzeń słuchu.
- c. Program Ministra Edukacji Narodowej i Sportu poświęcony opracowaniu nowoczesnych narzędzi multimedialnych do badań przesiewowych słuchu („Słyszę...”, „Audiometr AS”).

W ramach realizacji powyższych zadań przeszkolono ponad 3 500 osób w całym kraju dla potrzeb prowadzenia badań przesiewowych słuchu z zastosowaniem różnych narzędzi i procedur. W sumie wykonano ponad 280 000 badań przesiewowych słuchu u dzieci w wieku szkolnym.

W tych latach, we współpracy z różnymi jednostkami naukowymi m.in. Politechniką Gdańską i Uniwersytetem im. M. Skłodowskiej-Curie, zostały przeprowadzone prace badawcze oraz wdrożeniowe związane z opracowaniem testów i narzędzi do masowych badań przesiewowych słuchu u dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz u młodzieży wykonywanych za pośrednictwem internetu. Opracowano i wdrożono do praktyki klinicznej multimedialne programy do badań przesiewowych: „Słyszę...”, „Mówię...” i „Widzę...”, wielokrotnie nagradzane na międzynarodowych konkursach w Brukseli, Paryżu, Genewie, Norymberdze, Cork, Frankfurtu i Sztokholmie. W ramach programu polityki zdrowotnej Ministerstwa Zdrowia oraz przy wsparciu Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, z zastosowaniem programu „Słyszę...”, przebadano w ciągu 7 lat ponad pół miliona dzieci i młodzieży. W formie zdalnej w badaniach wzięło udział ponad 16 mln osób z 82 krajów świata.

2007–2011

Od 2007 r. realizowany jest w Warszawie we współpracy z samorządem Stolicy program badań przesiewowych słuchu u dzieci klas VI, który od roku 2011 obejmuje również dzieci klas pierwszych. W sumie te działania objęły do tej pory opieką ok. 37 000 dzieci.

W latach 2008 i 2010 oraz w pierwszym półroczu 2011 r. Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu we współpracy z Funduszem Składkowym Ubezpieczenia Społecznego Rolników oraz Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) realizował badania przesiewowe słuchu w ośrodkach wiejskich i małych miastach na terenie całego kraju. W sumie w programach tych wzięło udział prawie 252 000 dzieci.

Ponadto w latach 2007–2010 realizowano programy we współpracy z samorządami różnych innych gmin miejskich i większych miast. W programach tych wzięło udział ponad 7000 dzieci.

W roku 2008 opracowano nowe narzędzie multimedialne do badań przesiewowych pod nazwą Platforma Badań Zmysłów oraz wdrożono lokalne programy badań przesiewowych, w ramach środków Ministerstwa Edukacji Narodowej, realizowane przy współpracy z ponad 500 poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w całym kraju.

Wszystkie powyższe działania realizowane w ciągu ostatnich 20 lat przez ich koordynatora prof. H. Skarżyńskiego oraz zespół Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu pozwoliły na bardzo dobre udokumentowanie potrzeby prowadzenia takiej formy profilaktyki w odniesieniu do zaburzeń słuchu. Przyczyniły się do opracowania, opublikowania w kraju i za granicą wielu polskich, oryginalnych rozwiązań dotyczących metodyki badań, stosowanej aparatury oraz przygotowania kadr. Przyczyniło się to do umocnienia polskich działań w świadomości międzynarodowej, pozyskania wsparcia merytorycznego i organizacyjnego za granicą. Najlepszym tego wyrazem było podpisanie Europejskiego Konsensusu Naukowego w Warszawie zarówno w odniesieniu do słuchu, jak i w odniesieniu do wzroku i mowy. Było to niezwykle ważne wsparcie polskich inicjatyw zgłoszonych krajom członkowskim podczas pierwszej polskiej prezydencji. Przyczyniło się to również do instytucjonalnego wsparcia działań naszego resortu zdrowia przez wszystkich ministrów zdrowia krajów Unii Europejskiej.

■ | **Kontakt dla mediów:**

Agnieszka Filas

tel. 602 662 672

Robert Lubański

r.lubanski@ifps.org.pl

tel. 22 356 03 89

www.ifps.org.pl